

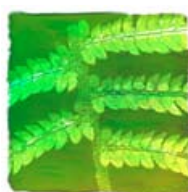
België – Belgique
P.B. / P.P. 1700 Dilbeek
BC - 31151

Afgiftekantoor: Dilbeek
P908098

ZONDAG 19 MEI

DAG VAN DE BIODIVERSITEIT

Resultaten tuinvogeltelling p. 4

Huiszwaluwenproject p. 6
Reinaertwijk krijgt koesterster

Spitsmuizen p. 7

Noteer alvast

zondag 19 mei

Dag van de Biodiversiteit

weekend 1 & 2 juni

Beheerswerken

16 juni

**Wandeling en poelenonderzoek
in de Wolfspuiten**

ACTIVITEITENKALENDER

donderdag 2 mei – 19u30u
Westrand, Kamerijklaan 46, Dilbeek
Waterleven les waterbeestjes

donderdag 16 mei – 19u30
Westrand, Kamerijklaan 46, Dilbeek
Waterleven les libellen

zondag 19 mei
Saviocentrum en Renbaanwijk
Dag van de Biodiversiteit

6 u : Vroege vogelwandeling
14-17 u: Diverse activiteiten aan het Saviocentrum en in de Renbaanwijk
21 u: Vleermuizenwandeling

zaterdag 25 mei – 14-17 u
Westrand, Kamerijklaan 46, Dilbeek
Waterleven excursie waterbeestjes

zaterdag 1 juni – 14-17 u
Westrand, Kamerijklaan 46, Dilbeek
Waterleven excursie libellen

zaterdag 1 juni – 9-17 u
zondag 2 juni – 9-17 u
Parking Zonnelied, Kattebroekstraat, Dilbeek
Beheersweekend

zaterdag 8 juni – 9-17 u
zondag 9 juni – 9 u-17 u
Parking Zonnelied, Kattebroekstraat, Dilbeek
Beheersweekend (reservedatum)

zaterdag 15 juni – 14-17 u
Westrand, Kamerijklaan 46, Dilbeek
Waterleven excursie waterplanten

zondag 16 juni – 14 u
Westrand, Kamerijklaan 46, Dilbeek
Wandeling en poelenonderzoek in de Wolfspuiten

zondag 21 juli – 14 u
Hoek Waucquezlaan/Marie-Henriettelaan
Poelenonderzoek in Moortebeek

zondag 28 juli – 14 u
Pedemolen, Lostraat 84, St-Gertrudis-Pede
Help onze dagvlinders

zondag 18 augustus – 14 u
lokatie te bepalen
Poelenonderzoek

zaterdag 24 augustus – 20 u
Saviocentrum, Stationsstraat 375, Dilbeek
Nacht van de Vleermuis

zondag 8 september – 9-17 u
Parking Zonnelied, Kattebroekstraat, Dilbeek
Beheersdag

weekend 21 & 22 september
Walleboomhoeve, Lo-Reninge
Natuurweekend in de Westhoek

zondag 13 oktober 2013 – 14 u
Westrand, Kamerijklaan 46, Dilbeek
Natuurwandeling Wolfspuiten

Ontvang natuur•contact per mail

U leest nog altijd de gedrukte versie van ons contactblad? Dan is het misschien goed om weten dat er ook een digitale versie bestaat. In kleur! Zo komen de beelden extra tot hun recht. En u krijgt de elektronische versie zodra ze klaar is. U bent zo als allereerste op de hoogte van al wat reilt en zeilt in de Dilbeek

Contacten Natuurpunt Dilbeek

Marc Bruneel, voorzitter,
0474/41 48 25 – m.bruneel@scarlet.be
Eric De Jonge, secretaris, 02/567 04 38 –
dejonge.verschaffel@gmail.com
Website www.natuurpunt-dilbeek.be

NATUURPUNT IN ACTIE

Natuurpunt Dilbeek startte het jaar met een welgevuld en gevarieerd programma. Wie er bij was heeft genoten. Of – in sommige gevallen – afgezien. Een klein relaas van de evenementen...

Wintervogels in de Pedemolen

De 'maaldagen' waarbij het publiek de Pedemolen in werking kan zien, trekken altijd flink wat kijklustigen. Dat was ook zo op 13 januari. We konden dus aan flink wat mensen ons verhaal over de noodzaak van wintervoeding van tuinvogels kwijt. Andersom kregen we van de toehoorders ook interessante informatie. Zo vernamen we bv. dat pestvogel en appelvink vaker te zien zijn in Dilbeek dan we dachten. Uiteraard stond deze activiteit in het teken van het Grote Vogeltelweekend dat twee weken later volgde.

Algemene vergadering

Heel wat belangstelling op de algemene vergadering van 3 februari. Na het verslag over het vorige jaar en de aankondiging van de activiteiten van 2013 volgde een uitgebreid financieel luik. We staan met de aanleg van een rolstoelpad op de Thaborberg namelijk voor een uitgave van 15.000 €. Ook kregen we voor de eerste keer een duidelijk beeld van de bedragen die de aankoopdienst van Natuurpunt heeft geïnvesteerd in natuurgebieden voor Dilbeek. Er wordt van de lokale afdeling verwacht dat ze de restfinanciering van deze aankopen op zich neemt. Voor Dilbeek komt dat op bijna 42.000 €. Er zal dus naar middelen gezocht moeten worden. Na het officiële gedeelte volgde een plezant aperitiefconcertje met een gelegenheidsfolkgroupje. Dank aan Myriam, Sarah, Ann en Majel!

Sleedoornpages zoeken

Onze zoektocht van 17 februari naar eitjes van de zeldzame sleedoornpage was zeer succesvol. Zowel in de Broekbeekvallei, nabij de geboorteboomgaard, als langs de rietgracht aan de Stationsstraat

in Dilbeek, en langs de Moerstraat in Sint-Ulriks-Kapelle vonden we de eitjes terug. Het zijn allemaal nieuwe vindplaatsen, wat aantoonde dat sleedoornpage echt een Dilbeekse koestersoort mag genoemd worden. De waarnemingen tonen ook aan dat het zinvol is om sleedoornhagen aan te planten, als de soort in de omgeving al is aangetroffen. Het is perfect denkbaar dat de eitjes aan de geboorteboomgaard in de Broekstraat afkomstig zijn van de populatie die vroeger al was gevonden aan het groengebied van de Kaudenaardestraat enkele honderden meter verderop. De exemplaren aan de Stationsstraat kunnen gemigreerd zijn vanuit de Wolfspuiten. Volgend jaar gaan

Gezocht: sleedoornstruweel
Nu de sleedoorn in bloei staat, is het moment ideaal om er eens naar uit te kijken in je omgeving!

we opnieuw op onderzoek. Als u plaatsen weet waar redelijk wat sleedoorn bijeen staat, geef ons een seintje!

Beheersweekend Eigenveld

Hoed af voor de dapperen die op 2 en 3 maart in de bittere kou twee dagen hebben staan kappen, maaien en harken op een zompige bodem waarin je tot je enkels – of verder – wegzakte. Verbazingwekkend hoeveel er ondanks de tegenvallende omstandigheden nog is gepresteerd. Volgende keer krijgen we hopelijk betere weersomstandigheden.

Cursus Waterleven gestart

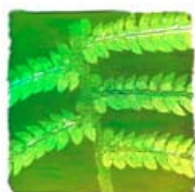
Geen overrompeling voor de cursus Waterleven: niet meer dan 10 mensen schreven zich in. Zij kregen op 28 maart een uitgebreid overzicht van de amfibieën die je in Vlaanderen kan aantreffen. Een les die boeiend werd gebracht door Joeri Cortens van Natuurpunt Studie. Er volgen nog theoretische lessen over waterplanten, waterbeestjes en libellen. En we sluiten af met drie excursies rond die thema's. Inschrijven kan nog altijd tegen 5€ per activiteit.

ZONDAG 19 MEI – SAVIO & RENBAANWIJK

DAG VAN DE BIODIVERSITEIT

zaterdag
18 mei, 15 u,
Stand Savio:
Bouwen voor
biodiversiteit
met kinderen

6 u

Parking vijvers aan de Dansaertstraat
Vroege vogelwandeling

14 – 17 u

Stand Bouwkermis Savio

- * **Bouwen voor biodiversiteit**
  - nestkasten
  - voederplanken
  - vleermuiskasten
  - insectenhotels
- * **Natuurwandelingen** naar park Renbaanwijk
- * **Biodiversiteitstentoonstelling** met foto's van 600 Dilbeekse soorten!

Stand park (basketbalveld)

- * Voorstelling van de gemeentelijke **inrichtingsplannen** voor het park
- * **Vogelnestkasten en vleermuiskasten ophangen**
- * **Beestentoren bouwen**
- * **Fototentoonstelling koestersoorten**
- * **Aquaria met waterleven** uit de Renbaanwijk

**Gezocht:
medewerkers
voor de
organisatie**

Marc Bruneel, 0474 414 825,
info@natuurpunt-dilbeek.be

21 u

Parking vijvers aan de Dansaertstraat
Vleermuiswandeling

Organisatie: Natuurpunt Dilbeek en gemeente Dilbeek
in samenwerking met het Feestcomité Savio

Groot Tuinvogelweekend: de resultaten

Vink OK, huismus KO

daarmee is hij verre van algemeen: hij bezocht nauwelijks 0,5% van de tuinen... Ook voor kramsvogel, koperwiek en keep valt gemiddeld een stijgende tendens te noteren, maar bij deze soorten vertoont de curve grote sprongen: ze verschijnen vooral massaal in koudere winters, hoewel veel koperwieken het dit jaar bij ons blijkbaar toch iets te koud vonden en verder zuidwaarts trokken.

...en dalers

Niet alleen de huismus verliest veld, ook zijn naamverwanten ringmus en heggemus boeren verontrustend achteruit. De daling van de staartmees is minder alarmerend want het gaat om een terugkeer naar normale waarden. In 2009 zorgde een massale invasie van vogels uit het noorden voor een piekjaar. Een deel daarvan heeft zich hier gevestigd en is tot broeden gekomen, wat de hoge aantallen van 2010 en 2011 helpt verklaren. Vanaf 2012 blijkt het invasie-effect weg te ebben. Ook de curve van de pimpelmees vertoont een dipje. Dat wekt bevreemding omdat die doorgaans perfect synchroon loopt met die van de koolmees die dit jaar net piekt. Zijn de pimpels onderweg gesneuveld? Of verder zuidelijk getrokken? In Wallonië pieken kool en pimpel in ieder geval ook dit jaar wel synchroon. Na een gestage opgang tot een paar jaar geleden tekent zich voor de Turkse tortel nu alsmat duidelijker een neergang af. Voedselconcurrentie vanwege de grotere en sterkere houtduif zou wel eens de oorzaak kunnen zijn.

Regionale verschillen

De top 10 van de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen bevat dezelfde soorten als de Vlaamse lijst met kleine verschillen in de volgorde. In Vlaams-Brabant vallen kauw en staartmees uit de boot ten voordele van zwarte kraai en roodborst. In Limburg houdt de huismus nog stand op de eerste plaats en staat de vink pas op nummer 3. De groenling pikt er plaats 9 en duwt de staartmees uit de top 10. Ook in West-Vlaanderen weert de huismus zich kranig met een tweede plaats. De spreeuw wurmt er zich naar een 8ste plaats ten nadele van – opnieuw – de staartmees. Met koolmees op 1, houtduif op 2 en spreeuw, roodborst en halsbandparkiet in de top 10 wijkt Brussel duidelijk af van Vlaanderen. Maar dat valt uiteraard te verwachten.

Langdurige vrieskou, sneeuw en een schrale oogst aan noten en zaden in de natuur: het beloofde erg druk te gaan worden op de Vlaamse voedertafels bij de 13de tuinvogeltelling van Natuurpunt. Tot de weergoden roet in het eten goiden door onverwacht een vleugje lente in te lassen...

Door de plotse weersomslag bracht de editie 2013 geen record qua aantal vogels per tuin. De teller stopte op 37 tegenover 43 in de absolute topjaren. De teller van het aantal deelnemers daarentegen ging door het plafond en verdubbelde bijna: er kwamen zomaar eventjes 14.000 telformulieren binnen. Een fabuleus nieuw record.

Vene, vidi, vici voor de vink

De vinken kwamen met massa's uit het noorden, zagen dat het hier goed was en veroverden met 69.479 exemplaren de palm voor de talrijkste soort. De koolmees nestelde zich op de tweede plaats met 56.764 waarnemingen en verdrong daarmee de huismus naar de derde plaats. Opmerkelijk, want van 2000 tot 2010 was de huismus telkens de meest getelde vogel. Merel, pimpelmees, houtduif, Turkse tortel, kauw,

ekster en staartmees vervolledigen de top 10 voor Vlaanderen.

De alomtegenwoordige merel

Traditiegetrouw bleek ook dit jaar de merel de soort die in het grootste aantal tuinen voorkomt, op de voet gevolgd door de koolmees en de roodborst. Hoewel ze praktisch in iedere tuin te vinden zijn, zullen merel en roodborst nooit de absolute top halen qua aantallen omdat ze nauwelijks soortgenoten in hun buurt dulden.

Stijgers...

Bij de top 10-soorten vertoont de verspreiding van vink, houtduif, ekster en kauw een gestaag stijgende trend over de voorbije jaren. De sterkste opmars komt mathematisch gezien van de rietgors die zijn verspreiding verviervoudigde in de voorbije 5 jaar. Maar

Winterwaarnemingen

Vijftien Dilbeekse natuurwaarnemers tikten hun ontdekkingen van januari, februari maart in op www.waarnemingen.be. In totaal 639 waarnemingen, waarvan 71 van vrij algemene soorten en 14 waarnemingen van 4 soorten, die beschouwd worden als zeldzaam.

Vier waarnemers zagen op 4 en 5 maart tientallen tot een paar honderd

kraanvogels overvliegen, noordoostwaarts. Andere vroege vogels, die we te horen of te zien kregen, waren o.a. paapje, zwartkopmeeuw, steenuil, bosuil, sijs, ooievaar(!), keep, watersnip en houtsnip.

Een soort die vaak opduikt in lijstjes van plaatselijke zeldzaamheden op kalkhoudende bodem, is de **wijngaardslak**, deze keer genoteerd door Tim Vandroogenbroeck.

Francis Hermans meldde de vondst van een **krulhaarkelkzwam**, maar gezien er geen microscopisch onderzoek is gedaan zou het ook

zijn alter ego de rode kelkzwam kunnen zijn. De krulhaarkelkzwam is met zekerheid gedetermineerd in de Oude Zuun te Sint-Pieters-Leeuw. Bekende vindplaatsen van de rode kelkzwam zijn de Thaborberg en de Wolfspuiten. Beide soorten zijn zeldzaam.

Dat is ook de **sleedoornpaa**ge waarnaar Natuurpunt Dilbeek op zoek trok in februari. De uitslag vindt u bij de activiteitenverslagjes. Naast de resultaten van de zoekactie meldt [waarnemingen.be](http://www.waarnemingen.be) ook nog een vondst in de buurt van Koeivijver.

Wijngaardslak

Beheerswerken op de Thaborberg weekend 1 & 2 juni

Op zaterdag maaien we de graslanden en op zondag verzamelen we het maaisel. Dat wil zeggen dat we voor zaterdag mensen zoeken die met een maaibalk of een bosmaaier overweg kunnen (of dat willen leren). Op zondag kan iedereen meedoen om het maaisel bijeen te harken en af te voeren met draagberries.

We werken van 9 tot 12 u en van 14 tot 17 u. Natuurpunt zorgt voor de inwendige mens met op tijd en stond een frisse consumptie en tijdens de middagpauze een stevige boterham en dito soep. Als de werken niet rond raken tijdens dat ene weekend, reserveren we alvast het weekend daarop om af te ronden. Méér info bij Eric De Jonge: 02/567 04 38 of dejonge.verschaffel@gmail.com.

Op verkenning in de Wolfspuiten zo 16 juni, 14 u, Westrand : wandeling en poelenonderzoek

In juni zijn de Wolfspuiten op hun hoogtepunt. De laatste lentebloeiers worden afgelost door de eerste zomerbloeiers. In het bos hangt nog het pittige aroma van daslook en de zeldzame donkere ooievaarsbek spreidt al zijn charme tentoon. De weilanden kleuren roze met echte koekoeksbloem en moeras-

kartelblad, terwijl gele lis en grote ratelaar zorgen voor heldere kleuraccenten. We kijken ook uit naar zandoogjes, koolwitjes, blauwtjes, gehakelde aurelia's, atalanta's en ander dagvlinders. En hoe doen de bosorchissen het dit jaar? Een wandeling in de Wolfspuiten zorgt altijd voor verrassingen.

Terwijl de ene groep geniet van de wandeling, trekt een andere op onderzoek in de poelen van de Wolfspuiten. De groene kikker is zeker van de partij en nog wat late salamanders. De lucht hangt vol blauwe glazenmakers, bruinrode heidelibellen en waterjuffers. Hun larven vinden we in het water. Net als de waterschorpioen en misschien de geelgerande watertor. Zeker de moeite waard!

Grote ratelaar

zondag 2 juni 2013

VELT-ecotuindagen in Dilbeek

Marie-Paule, Liesbeth en Luc van Velt Pedevallei stellen hun tuinen open voor het publiek. Rondleidingen om 14u30, 15u30 en 16u30. Toegang gratis. In samenwerking met de compostmeesters van Dilbeek

Ecotuin Marie-Paule Van Der Linden
Kleine Snikbergstraat 54, Itterbeek,
02 569 47 82

De tuin is een natuurlijke combinatie van bloemen en kleuren met een gelaagde begroeiing. Er zijn ook twee kleine poeltjes voor amfibieën en een vijver met winden. Aan de rand van de boomgaard staat een haag van druiven waarvan wijn gemaakt wordt. Een rij met bessenstruiken sluit de andere zijde. Overal zijn er ornamentjes, eigen creaties, van recuperatie of natuurlijk materiaal. De tuin is een aantrekkingsplaats voor vlinders, insecten en vogels. In de groententuin wordt alleen eigen compost gebruikt.

Ecotuin Liesbeth en Stefaan Haezebrouck-Dothée

Knotwilgenkant 10, Dilbeek,
02 466 61 93

Een oudere middelgrote tuin met leifruit om de moestuin af te boorden. Een siertuin nabij het huis en een natte weide, waar typische planten groeien en de natuur deels haar gang mag gaan. We streven vooral naar een tuin met veel bijen en vlinders. Ook de gelaagdheid is belangrijk. Een deel van de siertuin werd heraangelegd: veel tips voor beginnende tui- niers om het ongewenste kruid onder controle te houden. Er zijn compostmeesters beschikbaar voor uitleg over composteren.

Ecotuin Luc Bruyneel

Sint-Martinusstr. 36, St.-M.- Bodegem,
0470 53 08 85

Kringlooptuin – siertuin – moestuin – serre – hazelaarsbosje – fruit en bessen - composteren op hopen, in vat, bakken en composttoilet – pluktuin met kruiden en wilde planten - kippen en konijnen.

Zwaluwproject Reinaertwijk wint **koesterster!**

Huiszwaluwnest in de Reinaertwijk (foto: Koën De Ryck)

De provincie Vlaams-Brabant deelt *Koestersterren* uit aan projecten die het best inspelen op de doelstellingen van de campagne *Koesterburen*, die zeldzame of iconische soorten nieuwe kansen wil geven. Dilbeek viel voor het tweede jaar op rij in de prijzen. Het project 'huiszwaluwen krijgen een sociale woning' ontving de ster voor de beste terreinactie.

Een lange voorgeschiedenis

Toen in de jaren '80 de oude overkapping van het tankstation aan de E40 te Groot-Bijgaarden werd afgebroken, verloor een twintigtal koppels huiszwaluwen zijn onderkomen. Een deel van de populatie probeerde zich in de nabije Reinaertwijk te vestigen, maar vond daar niet overal een warm welkom. Bij een aantal mensen gelukkig wel en zo kon de kolonie overleven. In 2004 noteerde Willy Paessens, toen de éénmansvogelwerkgroep van Natuurpunt Dilbeek, vijf gebruikte nesten in de wijk en

voerde promotie voor het ophangen van kunstnesten. Met beperkt succes. Ook het Regionaal Landschap Pajottenland en Zennevallei (vroeger Zenne, Zuun en Zoniën) voerde in die jaren al actie rond huis- en boerenzwaluw. En toen Dilbeek in 2010 de huiszwaluw uitriep tot koestersoort was het toneel gezet voor het winnende project.

De bal aan het rollen

Wat het huiszwaluwproject in de Reinaertwijk finaal aan het rollen bracht, was een telefoontje naar Natuurpunt van een

buurtbewoonster die het wel zag zitten om een zwaluwfamilie onderdak te bieden. Om logistieke redenen riep Natuurpunt hiervoor de hulp in van het Regionaal Landschap. Ook vanuit de Cantillonwijk – eveneens een sociale woonwijk – in Ternat kwam een gelijkaardige vraag en al snel groeide de idee om hierrond een Koesterburenproject op te zetten in samenwerking met de gemeenten die het sociale tewerkstellingsbedrijf Pro Natura inschakelden voor het praktische werk.

Dertig dubbele nesten

Het Regionaal Landschap belde aan van deur tot deur om de burens warm te maken voor het project. Heel wat mensen reageerden enthousiast en in de Reinaertwijk hangen nu 30 dubbele kunstnesten voor huiszwaluwen. De plaatsing gebeurde kort voor de aankomst van de eerste thuiscomers en in een mum van tijd waren vele nesten bezet. Tot vreugde van de wijkbewoners die best trots zijn op 'hun vogels'. Aan praktisch alle 'beneste' huizen hangt het bordje 'Hier koesteren wij de huiszwaluw'. Vanaf dit jaar gaat Natuurpunt de bezetting van de nesten controleren en de evolutie van de kolonie opvolgen.

Koesterster

De jury kende het project een koesterster toe om een hele reeks redenen. De intergemeentelijke samenwerking was een belangrijk argument, maar ook het feit dat de actie liep in sociale woonwijken. Daardoor werd een doelgroep aangesproken niet vaak bij natuur betrokken is. En door de mensen persoonlijk aan te spreken en degelijke informatie te verspreiden werd een goed draagvlak voor de continuïteit gelegd. Een koesterster moge dan niet méér zijn dan een symbolisch schouderklopje, het blijft een mooie erkenning.

Wij hamsteren je lege inktpatronen

Breng je lege inktpatronen en tonercassettes naar onze containers

- Westrand (bij de bib)
- Kringwinkel Kereweerom, Spanjeberg 4, 1700 Dilbeek

Wat vangt de kat?

SPITSMUIZEN

De Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt riep 2013 uit tot het 'Jaar van de Muis' en vraagt u te melden wat uw eigen tuintijger aan muizernijen voor uw voeten komt leggen via de website www.watvangtdekatt.be. In dit en de volgende nummers van natuurcontact belichten we deze weinig gekende groep. Hun naam getrouw bijten de spitsmuizen de spits af...

Spitsmuizen zijn makkelijk van hun naamverwanten te onderscheiden aan de langgerekte, spitse snuit. Naamverwanten is het juiste woord, want bloedverwanten zijn het niet. Spitsmuizen horen tot de groep van de Insecteneters, net zoals de egel en de mol. Een blik op hun gebit maakt dat meteen duidelijk. De puntige spitsmuistanden zijn zeer geschikt om prooi te vangen en in stukjes te scheuren, niet om te knagen en te malen zoals bij de echte muizen. Ander belangrijk verschil: spitsmuizen hebben een cloaca waarin de uitscheidings- en voortplantingskanalen samen uitmonden. Bij muizen en de meeste andere zoogdieren is de uitgang gescheiden.

De spitsmuizenfamilie is met z'n 500 soorten een van de grootste uit het dierenrijk. Bij ons komen 6 soorten voor. De kennis over hun verspreiding stamt vooral uit braakballenonderzoek van kerkuilen. De huisspitsmuis is vandaag de meest algemene. Tot 1980 was dat de bosspitsmuis. Hoewel: het zou ook de tweekleurige spitsmuis kunnen zijn. Beide soorten zijn enkel door nauwkeurige metingen van de onderkaak van elkaar te onderscheiden en werden vroeger als één soort beschouwd. De waterspitsmuis is de meest zeldzame, wat niet hoeft te verbazen gezien hij is gebonden aan zuivere beekjes met een dichte oeverbegroeiing.

Spitsmuizen hebben een extreem hoge hartslag van 600 slagen per minuut tot 1200 bij verhoogde intensiteit. Hierdoor leven ze kort, meestal niet langer dan 1½ jaar. Door hun hoge metabolisme moeten ze vrijwel voortdurend eten om in leven te blijven. Langer dan 8 uur vasten is fataal. Ze eten per dag hun eigen lichaamsgewicht – de dwergspitsmuis zelfs méér – aan insecten, larven, wormen, slakken, spinnen en soms ook kleine gewervelde dieren. Ze zijn vooral 's nachts actief, maar met tussenpozen ook overdag. Ze leven meestal in zelfgegraven holen, maar ook wel in oude muizen- of mollengangen. Ze houden van een ruige vegetatie waar voor hen veel prooidieren en schuilplaatsen te vinden zijn. Hun gehoor,

Muis

Spitsmuis

tastzin en reuk zijn goed ontwikkeld, maar met hun kleine ogen zien ze slecht. Ze kunnen zeer zachte geluiden waarnemen, maar reageren niet op hard lawaai. Ze vinden hun

weg en hun voedsel vooral met behulp van reuk- en tastorganen (snorharen op de snuit). Waarschijnlijk gebruiken ze ook ultrasone geluiden om zich te oriënteren.

Afhankelijk van de soort werpen spitsmuizen gemiddeld 2 tot 4 keer per jaar, 4 tot 6 jongen. Die jonge spitsmuisjes gaan al na een week met hun moeder op stap. Hierbij vormen ze een karavaan waarbij de moeder voorop loopt en de jongen zich vastbijten in haar staart of die van een broertje of zusje.

Spitsmuizen – behalve de veldspitsmuis – zijn behoorlijk territoriaal en verdrijven soortgenoten uit de buurt. Vaak maken ze daarbij goed hoorbare krijsende en gillende geluiden. Maar 's winters troepen ze graag in groepjes bijeen in een holletje om warm te blijven. Ze houden echter geen winterslaap, want ze moeten voortdurend eten.

Uilen, marters en katten vangen spitsmuizen, maar eten ze meestal niet op vanwege de stank die hun geurklieren voortbrengt. De kerkuil stoort zich daar meestal niet aan. Alleen dwergspitsmuis vindt hij te gortig. Ook voedselgebrek en kou vormen serieuze bedreigingen voor spitsmuizen: ze kunnen leiden tot een dodelijke shocktoestand.

Huisspitsmuis (foto: Rudy Willcock)

Spitsmuizen herkennen

- 1 a Oortjes duidelijk zichtbaar, staart versmallend naar einde toe, tandpunten wit. 2
- b Oortjes grotendeels verborgen in pels, staart overal even dik, tandpunten rood 3
- 2 a Scherpe grens tussen donkerbruine rug en witte buik, ook staart duidelijk tweekleurig. . . . . Veldspitsmuis
- b Vage overgangszone tussen grijsbruine rug en lichtgrijze buik . . . . . Huisspitsmuis
- 3 a Stijve kiel van haren aan poten en staart, volledig zwart of zwart met witte buik, groot voor een spitsmuis. . . . . Waterspitsmuis
- b Geen stijve kiel van haren aan poten en staart. 4
- 4 a Staart versmald aan de basis, slurfachtig snuitje, rug bruin, buik grijs, zeer klein . . . . . Dwergspitsmuis
- b Staart niet versmald aan de basis, rug donkerbruin, buik lichtgrijs soms met lichtbruine overgangszone. . . . . Bosspitsmuis of Tweekleurige spitsmuis *

* alleen te onderscheiden aan de hand van schedelonderzoek

HELP EEN DROOM REALISEREN

Sponsor 1m² rolstoelpad op de Thaborberg

Het Michielsheem biedt zorg op maat voor mannen en vrouwen met een ernstig tot diep mentale handicap. Contact met de natuur oefent op deze mensen een bij-

zonder heilzame psychologische werking uit. Daarom besloten Natuurpunt en Michielsheem de Thaborberg voor hen te toegankelijk te maken via een rolstoelpad.

Steun dit initiatief. Voor elke 20 € die u stort, kunnen we 1 m² van het pad realiseren. Doen!

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

Uw giften zijn welkom op rekening 799-5505201-65 van Klim vzw met de vermelding 'Gift Rolstoelpad'. Fiscaal attest vanaf 40 €. (Klim vzw is de beheerder van het Michielsheem)

natuurpunt